

גידול הזקן:
סיוע או עיכוב
לשידוכים ושלום בית?

בעריכת

משה ניסן זינערד

מח"ס

הדרת פנים זקן

- בענין גילוח וגידול הזקן לאור ההלכה -

**גידול הזקן:
סיוע או עיכוב
לשידוכים ושלום בית?**

מאת

משה ניסן ווינער

מח"ם

הדרת פנים זקן

- בענין גילוח וגידול הזקן לאור ההלכה -

ניו יארק - תשע"ט

Maintaining a Full Beard: Help or Hindrance to Shidduchim and Sholom Bayis?



Excerpted from

Hadras Ponim Zokon

*An encyclopedic treatise regarding
the growth and cutting of the beard
in halachic perspective*

by

Rabbi Moshe Wiener



Copyright © 2018

by Rabbi Moshe Wiener

3001 West 37th Street

Brooklyn, New York 11224-1479

hadrasponimzokon@gmail.com

All Rights Reserved

ISBN: 978-0-9909096-8-2

ISBN 978-0-9909096-8-2

90000>



9 780990 909682

תוכן הענינים

דברי מרן החפץ חיים בספרו "קונטרס תפארת אדם":

- מניעות לגידול הזקן מצד דאגת השידוכים ושלום בית והשפעת גידול הזקן בעניני שידוכים ושלום בית
- ה שיתת מרן החפץ חיים זצ"ל ע"ד מניעות לגידול הזקן משום שידוכים ושלום בית
- ה אין להקטין הזקן אפילו במספרים
- ה לפאות הזקן - קדושה כמו חפץ של מצווה
- ו ההנהגה להסיר הזקן - יש להפליא מאד
- ו סיבות התחלת גילוח הזקן במדינות ליטא ורוס'
- ו החשש לגידול הזקן מצד שידוכים - זהו טעות מעיקרו
- ו תספורת הזקן משום שידוכים - הוא חסרון באמונה
- ו "אוי ואבוי למי שחושב כזאת על בורא עולם יתברך"
- ו השגת שידוך ע"י גילוח הזקן - האמת הוא בהפכו
- ז הפסד שידוך משום גידול הזקן - בודאי הוא לטובתו
- ע"י קישוט הזקן - הפסד שלום בית והפסד פרנסה
- ז "לשמחה מה זו עושה"
- ח ביטול שידוך משום גידול הזקן - בודאי מזומן לפניו טובה יותר גדולה
- ה המחשבה שע"י גילוח הזקן ימצאו שידוך יותר בנקל -
- ח כבר דחה הקדוש ה"חפץ חיים"
- ח מרן החפץ חיים:
- ח בת ישראל הרוצה באותו בחור עצמו אם יגלח זקנו,
- ח ואותו בחור בעצמו איננה רוצה כשזקנו מגודל, אין בה סימן ברכה
- ט מרן החפץ חיים:
- ח אם בזיווגך שלך אף הוא כביכול מלאכתו אינה קלה --
- ט כלום סבור אתה שבגזיזת הזקן תהי' מסייעו?
- י וכי האשה עושה אותו ליהודי?
- י אין לעבור על שום דבר מפני הנשואין
- י יש לאסור אפילו לבחורים שהן פנויים בלא אשה
- יא א"א לאב לצוות לבנו בתורת כיבוד אב שיגלח זקנו במספריים
- יא בכדי שישגיג זיווגים
- יא יודע אני כמה בחורים יראים שהזמין להם הקב"ה זיווגים על צד היותר טוב
- יא אף שזקנם מגודל
- יא גלוח - אין לאיש ישראל להתחתן בו"
- יב אם כוונתם בשביל שידוכין טעות הוא בידם במה שמעבירים את זקנם
- יג האם נכון לקצר את זקנו בשביל שידוך? - דעת מרן החזו"א

- יג מרן החזון איש: לגדל זקן ולא להאריך שנות הבחרות...
- יד "לא נעים לקחת בחור כזה" - פסק הגאון ה"סטייפלער"
- יד קשין הזיווגין כקריעת ים סוף - למה?
- יהגה"ק ה"בבא סאלי": "אם לא תמנע בעלה לגדל זקן -
- יט יתכפרו מחצית מעוונותי"
- טו הגה"ק ה"בבא סאלי": "כל אלו הן טענות היצר"
- טו הצריך להסתדר בפרנסה ובשידוך - עליו להדר בגידול הזקן
- טז כשזקוקים לשידוך - ח"ו לגלח הזקן
- טז קודם שנכנסים לגמור השידוך - צריכים לברר העמדה בנוגע לגידול הזקן
- יז זהו אושר עבורו ששידוך כזה לא יצא לפועל
- יח יסביר לזוגתו דברים הברורים שכתב הצמח צדק
- יח באם תעכב הסכמתה על השידוך מפני גידול הזקן -
- יט הרי"ז הוכחה שעניני התורה והמצוה אין חשובים בעיני
- כ באם תסכים על זקן מגודל - זה מראה על תוקף דעתה להתנהג כראוי
- כ גידול הזקן - עאכ"כ כשזקוקים לברכת ה' בזמן הנחת היסוד לבנין עדי עד
- כא סוף סוף לא רק שלא תהי' כל התנגדות מצדה אלא אדרבה תסייע
- כא פשיטא שהזקן רק מסייע בענינים רצויים ובפרט בשידוך הטוב באמת
- כא מענה לאדם שביקש לגדל זקנו, אך אשתו התנגדה לכך
- כא כאשר נערים דתיים אינם מגדלים זקן -
- כב זה לא בגלל שיש להם את העוצמה של האופי ואת האמונה החזקה
- כג סידור קידושין באם אין לחתן זקן מגודל
- כג "עס וואַלט געווען אַ גלייכע זאַך פאַרן צום שווער אויפן ציון מיט דעם צלם
- כג אלקים"
- כג "איך הייס? דער שולחן ערוך הייסט!" -
- כד גידול הזקן: הנהגה חסידותית או הלכתית?
- כד גם בנו עשה שידוך הגון ויפה שא"א הי' לו לבקש טוב ממנה
- כה ברכה לבני הישיבות המגדלים זקנם שיזכו לזיווג הגון
- כה על זקן היקר: מה אדם צריך לעשות באם אשתו אינה רוצה שבעלה יגדל זקן?
- כו כשאשתו מתנגדת לגידול הזקן - זהו בגלל שבעלה אינו רוצה בזקן
- כו מי שהזקן מפריע לה - אני לא רוצה אחת כזו...
- כז מרן הגר"ח קניבסקי: "לא אמרתי שאשתך תגדל זקן"

הוספות

- כח הוספה א - דעת תורה מאת הגרי"א הענקין זצ"ל בענין גילוח וגידול הזקן
- ל הוספה ב - דעת תורה מאת הגרא"ל שטיינמן זצ"ל בענין גילוח וגידול הזקן

מניעות לגידול הזקן מצד דאגת השידוכים ושלוש בית

והשפעת גידול הזקן בעניני שידוכים ושלוש בית

מיוסד ע"פ ספר

הדרת פנים זקן

- בענין גילוח וגידול הזקן לאור ההלכה -

ח"ב: פרקי נימוק וסיכום פט"ז

בהוספות מרובות על העיקר

בענין גידול הזקן כשהוא (לפי המדומה) סיבה למניעת ההצלחה
בענין השידוכים ושלוש בית יש להתבונן בדברי רבותינו גדולי
הדורות כדלהלן:

שיטת מרן החפץ חיים זצ"ל

ע"ד מניעות לגידול הזקן משום שידוכים ושלוש בית



כתב מרן החפץ חיים ב"קונטרס תפארת אדם" (הקדמה ופ"א):

אין להקטין הזקן אפילו במספריים

מצוה רבה לכלל ישראל להתחזק בזה ושלא להקטין הזקן אפילו
במספריים.

לפאות הזקן - קדושה כמו חפץ של מצווה

וזכרוננו כשהי' נשבע איש יהודי הי' נשבע בפאת ראשו וזקנו^א.

א. היינו דהי' פשוט להם דאיכא קדושה לפאות הזקן כחפץ של מצוה - ראה שבועות לח, ב, שהנשבע צריך ליטול בידו חפץ של מצוה כגון ספר תורה או תפלין.

ההנהגה להסיר הזקן - יש להפליא מאד

וא"כ יש להפליא מאד על מה נעשה כהיום הפקר בעו"ה אצל הרבה מצעירי עמנו הבחורים ובאיזה מקומות בעיירות הגדולות גם אצל איזה נשואים וכמי שלא בא ע"ז שום צווי ה' מעולם ח"ו.

סיבות התחלת גילוח הזקן במדינות ליטא ורוסי'

ואומר לנפשי שלעון הזה שהורגל בעו"ה² יש כמה סיבות אך הסיבות הראשיים הם שבעה וסימנו נ'ח'ל'ה'ים נ'שואין ח'סרון ידיעה י'פוי ל'עג ה'פקר י'אוש מ'גלח. ונבארם אחת לאחת³.

החשש לגידול הזקן מצד שידוכים - זהו טעות מעיקרו

(א) יש שחושש שאם יתגדל זקנו יחזיקוהו לבחור שבא בימים ויתרחקו מלהתחתן עמו ובאמת זהו טעות מעיקרו כי קודם שנוצר האדם כבר הוכן לו זיווגו וכמו שאחז"ל שארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני וכו'.

תספורת הזקן משום שידוכים - הוא חסרון באמונה "אוי ואבוי למי שחושב כזאת על בורא עולם יתברך"

ולבד כ"ז הוא חסרון באמונה כי לפי מה שידוע מתורתנו הקדושה וכן מאמינים כל ישראל שהקב"ה הוא אל עולם ומשגיח על ברואיו להזמין להם כל צרכיהם וכן עניני הזווג וכדכתיב ומה' אשה לאיש היתכן שבשביל שאדם מקיים מצותו שלא לגלח פאת זקנו יעכב מלהזמין לו אשה הראוי' לו [אוי ואבוי למי שחושב כזאת על בורא עולם יתברך].

השגת שידוך ע"י גילוח הזקן - האמת הוא בהפכו

והנה כאשר נחקור היטב על עצם הסיבה נמצא שהדבר הוא בהפכו

ב. אבל לפני"ז "לא נמצא אפילו אחד באלף" שהסיר זקנו במדינות ליטא ורוסי' (מרוך החפץ חיים שם פ"א).

ג. עוד עדיות מגדולי רבותינו בסיבת התחלת גילוח הזקן במדינת ליטא וכו' - ראה ס' הדרת פנים - זקן ח"ב פ"ד הערה 4 (עמ' תמ) ובמילואים לשם.

כי תחת שלא ימצא כ"כ חן ע"י זקנו בעיני אנשי בלי שם יתנהו ה' לחן ולחסד בעיני אנשים ישרים כי יראו הכל תומתו וישרו וירצו להתחתן דוקא עם איש כזה.

הפסד שידוך משום גידול הזקן - בודאי הוא לטובתו

ומה שיראה לעיניו שמתרחקים ממנו איזה אנשים עבור זה שאינו מגלח זקנו בודאי הוא לטובתו כי אין ראוי להזדווג בהם וכמו שכתוב כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים למען לא ישלח הצדיקים בעולתה ידיהם והכונה שע"י התדבקותו בהם יגרום לו לבסוף לשלוח ידו בעול כמותם ולכך מסבב הקב"ה שלא יפול בגורלם.

ע"י קישוט הזקן - הפסד שלום בית והפסד פרנסה "לשמחה מה זו עושה"

וגם עוד כמה סכלות נמצא בחשבון הזה מעיקרו שאף לפי דעתו שנוגע לו זה לזווגו הלא עליו לדעת שאף אחר השגת זווגו צריך הוא לעזר מה' שתהא לו זווגו לנחת רוח ושיזמין להם פרנסתם ויזכו לבנים הגונים ושיראה טוב וחיים עם האשה אשר הוכיח לו ה' וא"כ הגע עצמך מי שיש לו שני עבדים אחד עובד אותו ובתמים וכל דברי אדוניו יקרים הם אצלו וזהיר לקיימם והשני הוא בהפכו אינו חושש על דבריו כלל ונשכיל לדעת למי יחפוץ האדון יותר להיטיב הלא מובן לכל כי לעבדו הנאמן הסר למשמעתו יחפץ לאשרו ולהיטיב מעמדו כן בענין הזה האיש אשר מתחזק שלא לעבור על מצות השי"ת ושם בטחוננו בה' בודאי יוכל לקוות לו שיזמין לו זווג הגון אשה משכלת ויראת אלקים ושתהי' לו לעזר בימי חייו (כמאמרם זכה עוזרתו) ושיזכו לדור ישרים וישמח בהם סביב לשלחנו משא"כ מי שאין שם בטחוננו בה' וסר מדרך המצוה הלא לא ירצה ה' להיטיב אשר תחת אהבה וכן שקוה להשיג ע"י קישוט זקנו יהפך לו חלילה למרה ולענה לבסוף ע"י חסרון פרנסה ושאר סיבות המצויים ע"י שלא תהי' ברכת ה' שורה בתוכם ולפעמים יגיע שיתנוודד למרחוק למצוא טרף ביתו ואז לשמחה מה זו עושה. ובאמת כ"ז מבואר בכתבי הקודש שעבור שיתחזק לקיים מצות ה' זוכה לדור ישרים.

ביטול שידוך משום גדול הזקן - בודאי מזומן לפניו טובה יותר גדולה

... כלל הדברים צריך האדם לדעת שע"י קיום התורה לא יסובב לו ח"ו שום ריעותא ואם לפי עינו נראה לו שנסבב לו שום ריעותא ע"י קיומה ידע כי בודאי מזומן לפניו טובה יותר גדולה במקום אחר וכמו שכתוב כל לא ימנע טוב להולכים בתמים.

ע"כ מוקוגטרס תפארת אדם למרן החפץ חיים

המחשבה שע"י גילוח הזקן ימצאו שידוך יותר בנקל - כבר דחה הקדוש ה"חפץ חיים"

"ויש שמגלחים מתוך מחשבה שבזה ימצאו שידוך יותר בנקל, וכבר דחה הקדוש ה"חפץ חיים" זצ"ל בספרו "תפארת אדם" סיבה זו בטוב טעם, וברור שחייבים לחנך היום את הבנות לחפש חתן גדול בתורה ובמדות טובות ויר"ש, ומה שהבחור מגדל זקן או לובש מלבוש ארוך שלא יהא לזה שום הכרעה במי לבחור לבנות עמו גורלן לעולמים, ואז תזכה לסייעתא דשמיא לבנות בית לתפארת בישראל. וראוי למחנכות בבתי הספר להדגיש לבנות שרק הגדלות בתורה ויר"ש ומדות טובות הוא שיקבע אצלן עם מי לבנות עתידן!"

שו"ת תשובות ונהגות (להג"ר משה שטרנבוך, ראב"ד העדה החרדית בעיה"ק ירושלים ומח"ס מועדים וזמנים), ח"ה סימן רס"ד

מורן החפץ חיים:

**בת ישראל הרוצה באותו בחור עצמו אם יגלח זקנו,
ואותו בחור בעצמו איננה רוצה כשזקנו מגודל, אין בה
סימן ברכה**

"בעיר ראדין, מקום משכן הגאון צדיק הדור בעל החפץ חיים הי' מעשה . . שאחד מבחורי חמד . . הניח זקנו מגודל והי' ידוע ומפורסם לכל שע"ז יש לו קשויים גדולים בענין שידוך, ובא אביו לפני החפץ חיים צוק"ל בתור אב"ד ור"מ שיצוה לבנו להסיר זקנו כדי שיהי' בידו (היינו ביד אביו) להשיא אשה לבנו כאשר מצוה ע"ז, ועל גודל תמיהתו השיב לו החפץ חיים שבת

ישראל הרוצה באותו בחור עצמו אם יגלח זקנו, ואותו בחור בעצמו איננה רוצה כשזקנו מגודל, אין בה סימן ברכה, ואין לו להצטער במה שהיא אינה רוצה בו וה' יזמין לו זווג יותר טוב והגון"

שו"ת באר משה (להגאב"ד דעבריציין), ח"א סימן סב"ט

מורן החפץ חיים:

אם בזיווגך שלך אף הוא כביכול מלאכתו אינה קלה -- כלום סבור אתה שבגזיזת הזקן תהי' מסייעו?

"בישיבה [של החפץ חיים] שבראדין הי' אברך אחד, תלמיד חכם גדול וירא שמים, ומשמע כי דעתו של מרן החפץ חיים אינה נוחה מאלה שגוזזים זקנם במספרים, נזהר ביותר שלא לנגוע בזקנו, והי' דבר זה גורם לו תקלות בשידוכין. פעם אף עמד בקשרי שידוך טוב והגון ביותר, המחותרים כבר נתרצו זה לזה והכל עמד להיגמר בכי טוב, ברם משמעה המשודכת שזה אשר נכבדות ידובר בו זקנו מגודל, סירבה אפילו לבוא ולראותו -- בבחור בעל זקן אין היא רוצה בשום פנים.

"חזר האברך דנן בפחי נפש אל הישיבה וסיפר את הענין לחבריו.

"אמרו לו הללו: מילא וכי מה נשאר בידך לעשות הרי בסופו של דבר להיות שרוי בלא אשה איסור חמור הוא, ובייחוד שיש חשש שמא יישאר חס וחלילה רווק כל ימיו, דבר שאיסורו גדול פי כמה וכמה. ומכיוון שכן אפשר שמן הראוי לבטל גזיזת הזקן -- דבר שיש בו משום חשש איסור, מפני איסורים גדולים וחמורים.

"נכנס האברך אל החפץ חיים וסיפר לו את המאורע, כיצד נתבטל שידוך זה ובכמה קשיים נתקל לפני כן בשידוכים אחרים בגלל זקנו המגודל, ואף הזכיר לפניו את העצה שהשיאוהו בחורי הישיבה.

" -- אל תשמע להם, אמר לו החפץ חיים, עצה זו אין בה ממש. כלום לא ראית מימך רכבות משא ארוכות ועמוסות כל מיני סחורות? יש אשר

ד. רוכזו הדעות בדן גידול הזקן כשהוא בניגוד לציווי הורים - בס' הדרת פנים זקן ח"ב פט"ו, עיי"ש בארוכה.

תמצא ברכבת כזאת למעלה מששים או שבעים קרונות וכל אחד מהם מלא וגדוש סחורות מסחורות שונות ואת כל אלה סוחב ומושך קטר אחד. ואם יעלה על דעתו של מישהו לעזור לקטר ולסייע במשיכת המשא הכבד הזה ע"י דחיפה מאחור, כלום לא ללעג ולקלס יהי בעיני כלי? והרי ממש כך הוא גם הענין הזה. הוא יתברך מזווג זיווגים, ואם בזיווגך שלך אף הוא כביכול מלאכתו אינה קלה -- כלום סבור אתה שבגזיזת הזקן תהי' מסייעו? [הערה: שוב שמעתי מא' הרבנים בבני ברק שמעשה הנ"ל אירע בבן אחיו של מרן החזון איש זצ"ל].

ס' משלי החפץ חיים, סי' ל"ה

וכי האשה עושה אותו ליהודי?

"הלא זה הוא מפורש בתורה כמו לא תאכל חזיר ממ"ה הקב"ה ציווה על אכילת חזיר וב"ה ציווה ג"כ על לא תשחית את פאת זקניך ולא כל הארץ כבודו שרואה מעשיהם. מאי שנא בחור או נשוא אשה, וכי האשה עושה אותו ליהודי?"

ס' יתירות אהלים (להג"ר יואל אב"ד שנלנקי, נדפס בהסכמת ה"פרי מגדים"), פרשת נשא

איך לעבור על שום דבר מפני הנשואין

"לגלח פאת זקנם, וזה בודאי אף ע"י מספרים יש בו עכ"פ משום בחוקותיהם לא תלכו.. איך לעבור על שום דבר מפני הנשואין" (מיירי בגזירה כי לא יקחו נשים לפני הגיעם לשלשים שנה אם לא ילבישו במלבושיהם).

שו"ת אמרי אש (למהר"ם א"ש מאונגוואר, מגדולי תלמידיו של מרן החתם סופר, תרמ"ד) חיו"ד, סימן נה

יש לאסור אפילו לבחורים שהן פנויים בלא אשה

"ומספריים.. וכ"ש ע"י סם.. מפני מראית העין יש לאסור, אפילו לבחורים שהן פנויים בלא אשה, שעושין כן מפני הבושה, כ"ש לנשואין וילדו להם בנים.. ואיתא בזוהר סדר נשא באדרא רבה דקל"ט ע"ב דדיקנא איהו עיקרא דכל גופא וכל הדורא דגופא בתר דיקנא אזיל וכלא בדיקנא תליא"

ס' יפה ללב (להג"ר רחמים נסים יצחק פלאג', בנו של הגאון רבי חיים פלאג' – איזמיר, תרמ"ד) ח"ה סימן קפא, ס"ק ב-ג

א"א לאב לצוות לבנו בתורת כיבוד אב שיגלח זקנו במספריים בכדי ששיגיג זיווג

"נשאלתי מבחור אחד ירא וחרד מדקדק במצות וכל הנהגתו בדקדוק מאד שלא לנגוע בנידנוד כל דהו שהחמירו חז"ל, ונפשו בשאלתו היות שאיננו מקצץ זקנו במספרים, ואביו גער עליו כי במדינה זו שכמעט רובם ככולם היותר יראים ג"כ מקצצים זקנם בדרך היתר, ובפרט שגם רבנים עושים כן, ובאם מגדל זקנו אזי לא יהי' במציאות ששיגיג זיווג, ע"כ מצווה לבנו בתורת כיבוד אב שמהיום והלאה לא יצדק הרבה ויקצץ את שערות זקנו במספריים.^ה ועתה התמרמר מאד השואל הגם שחושש לחומרא של חז"ל, אבל אם נוגע למצוה ירא שלא להכשל באיסור דאורייתא ח"ו, שואל דעת חכמים דעת תורה מה יהא בעסק זה... נמצא דא"א לאב לצוות לבנו בתורת כיבוד אב שיגלח זקנו במספריים, ואומר אני להבחור הזה אל תירא ואל תחת משום עונש אם לא ישמע לאביו בזה, ואדרבה שכרו כפול משמים, ויצליח בזה ובבא שחושש להדרת זקנו ופניו יאיר בצנורות קודש, שיחזיק בחומרות שהחמירו חז"ל, ובטוחני שגם אביו ישמח בהנהגה זו ויהי' לו גם אריכות ימים בטוב ונעימים.."

שו"ת משנת בנימין (להג"ר אברהם בנימין זילבערבערג, אב"ד טולישקאוו ואח"כ מו"צ ור"מ בווארשא ואח"כ אב"ד פיטסבורג ארה"ב) סימן נב

יודע אני כמה בחורים יראים שהזמין להם הקב"ה זיווגים על צד היותר טוב אף שזקנם מגודל

"חפצתי לפלפל בדברי הגאון החסיד המפורסם ר' בנימין זילבערבערג שליט"א מח"ס שו"ת משנת בנימין הנ"ל אבל באמת יודע אני כמה בחורים יראים שהזמין להם הקב"ה זיווגים על צד היותר טוב והמה כעת בעלי בתים חשובים ומהם עשירים אף שזקנם מגודל ופאות ארוכים להם"

ס' כסא אליהו (להרה"ג וכו' ר"א רוסאף - נ.י., תשט"ו) דף ל, ב

"גלוח - אין לאיש ישראל להתחתן בו"

"... גלוח, וכדומה, אין לאיש ישראל להתחתן בו וליתן לו בתו ח"ו

ה. עיי"ש בארוכה. רוכזו הדעות בדיון גידול הזקן כשהו אבניגוד לציווי הורים - בס' הדרת פנים זקן ח"ב פט"ו.

לחללה. וע"ז צריך כל א' מישראל להתחנן אל הוי' [כי] ישיא בניו ובנותיו להגונים, כי בזה הוא עבודת ישראל, בני אלקים, להרחיב גבול ישראל בבנים טובים מגודלים בנעוריהם כנטיעים . .

"אמנם בעת האחרונה מגודל העמי הארצות והעדר ידיעת התורה ולימודה, ישנם אנשים שלבבם תמה את ד' ותורתו ואין יודעים גודל האיסור [בגילוח הזקן] שהוא דאורייתא, ועובר בכמה לאוין בכל יום ר"ל. ומעבר מזה נהיגא עלמא הכי והוא עוד בחור בימים אשר צריך למצוא חן ונדמה לו אשר בזה נראה נאה יותר ע"כ עושה זאת וכאשר מודיעים לו גודל האיסור ונוסף לזה בהסכם שניהם מתתקן דבר זה אשר בדרך ממילא מתתקנים עוד דברים שהם מעין זה".

אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ, ח"י, עמ' תיג

אם כוונתם בשביל שידוכין טעות הוא בידם במה שמעבירים את זקנם

"ואם בשביל שחושב בשביל שידוך ועי"ז מקשט את עצמו בזה...אם כוונתם בשביל שידוכין טעות הוא בידם במה שמעבירים את זקנם. כי ממ"נ אם הכלה היא יראת ה' תתרצה ליקח אותו בחתימת זקן ועי"ז תעטרהו בזהובים. ואם היא ח"ו ממשנאי הזקן. למה היא מרבה לספר להיות משובח ומפואר (לפי דעתו) בכדי למצוא חן בעיני שרוצה ופרוצה ולקשר כל ימי חייו עם פגע ונגע צרעת וממארת שבוודאי היא הולכת בפריצות ועוברת על דת יהודית. וגם אחרי החתונה יהי' מוכרח בורה להעביר הדרת פני זקן או שנה ראשונה או כל ימיו. ואין ספק לא יזכה להקים ממנה בנים יראי ה'. ומהנגלות יאמר לנו על הנסתרות ה' הטוב יכפר בעדם, וד"ל. ודין הוא גרמא וריש כל מרעין בישין אלו הבחורים המעבירים זקנם שלא תואר ולא הדר להם אלא רעות המראה ופנה הודם ופנה זיום ופנה מהם הדרת פני ישראל ואידמי להו בפרצופייהו כמראה הנתק וצרעת כן משחת מאיש מראהו, ולא רק למליצה בעלמא אחז"ל הקדושים: הדרת פנים זקן, כי באמת הזקן והקדושה שבה היא היא הנותנת חן והוד והדר בעיני כל רואיהם"

ס' עמודי ארזים (להרה"ג המקובל רבי ישעיה אשר זליג מרגליות – ירושלים, תרצ"ז) דף ס"ו בדפי הספר

האם נכון לקצר את זקנו בשביל שידוך?

- דעת מרן החזון איש זצ"ל -

"אם ענין הזקן הוא כל כך קובע אצל המדוברת -

סימן שאינה כראוי"

"ת"ח אחד חפץ עבור בתו בבחור שזקנו היה מגודל הרבה, וכיון שחשש שבתו לא תסכום לבחור כזה, יעץ לבחור לקצר את זקנו. כאשר בא הבחור לשאול בעצת רבינו, לא הסכים שיקצר. גם אמר שאם עניין הזקן הוא כל כך קובע אצל המדוברת סימן שאינה כראוי, אמנם יכולה היא עוד להיות כראוי, אבל בשעה זאת אינה כראוי. גם אמר: הרי טוב לאדם שיהא לו מבחן מה היא המדוברת, ואם היא מסכימה לזקן - הוא כבר סימן מה. הבחור כמובן שמע לעצת רבינו, ולא הסכים לקצר זקנו, והשידוך נגמר גם כן."

"פרקי הוראות והדרכות בעבודת ה' ממרן החזון איש זצוקללה"ה"
מרשימותיו של הגאון הצדיק רבי דב יפה - נדפס בס' מעשה איש
(תולדות החזו"א) ח"ג עמוד כז

מרן החזון איש:

לגדל זקן ולא להאריך שנות הבחרות

סיפר לי הגרמ"מ מנדלזון גאב"ד קוממיות זצ"ל, כי פעם נכנסו שני בחורים מבוגרים משיבת פוניבז' אל החזו"א, ואמר להם החזו"א: א בארד איז א אידישע זאך [זקן הוא סימן יהודי], כי כן נהגו כל הדורות אצל כל בני ישראל. וכוונתו היתה לעודדם לגדל זקנם.

שאלו הבחורים: ומה בענין בחורים, האם גם בחורים חייבים לגדל את זקנם?

השיב להם החזו"א בשנינות: א בחור איז בכלל נישט קיין אידישע זאך! ["בחור" איננו דבר יהודי בכלל, - כלומר שע"פ היהדות צריך לישא אשה, ולא להאריך את שנות הבחרות כ"כ.] ודפח"ח.

[וכן סיפר לי הגאון רבי בערל פוברסקי ראש ישיבת פוניבז', שבשנות בחרותו עורר אותו החזון איש כמה פעמים שילך עם בגדים ארוכים, ושיגדל

זקנו. אף היתה לו עובדא בזה ואכמ"ל (גליון "תבונות" פ' ויגש תשע"ו עמ' תיג במאמר שמע ישראל מאת הג"ר ברוך ווידיסלבסקי הו"ד בס' החסידות על העליונה ח"ב ערך "חזון איש" עמ' ר).]

"לא נעים לקחת בחור כזה" - פסק הגאון ה"סטייפלער"

שיטת הגאון ה"סטייפלער" בענין שידוך עם בחור ישיבה המגלח במכונת גילוח, מבואר בס' "ארחות רבינו" (ח"א בהוספות עמ' לח):

"שאלתיו בנוגע לבחור ישיבה שמציעים לי ומתגלח עם מכונה ואמר לי מו"ר שיש לומר לו שאסור משום שאפשר שזה נובע מחוסר ידיעה, אבל אם לומד בישיבה שידועים מזה כגון פוניבז' וכדומה, זה לא נעים לקחת בחור כזה ויש להסס בדבר.

"אמר לי מו"ר זצוק"ל בנוגע למוסדות . . . שלא מחנכים את הבחורים לקיים את המצוות ודקדוקיהן כהלכתן לכן כל הלכה שיש להחמיר בה ולנהוג לחומרא נופל על הבחורים כעול, וכן בנוגע לגלוח עם מכונה חשמלית שכיום דינה כתער ממש".

קשין הזיווגין כקריעת ים סוף - למה?

"בענין השידוכין, דנודע דברי חז"ל (סוטה ב, א) ארבעים יום קודם יציאת הולד מכריזין בת פלוני לפלוני, והמלאך הממונה על הזיווגים מביט על הצורה שידע מי הוא זה ואיזהו שידווג לבת פלוני, אמנם אח"כ כשבא לחפש אחריו, אינו מכירו, כי כבר נשתנה צורתו לגמרי, שאין לו חתימת זקן ופיאות, ואינו נראה כלל כאיש יהודי רח"ל, לכן אין השידוך יכול לבוא לידי גמר, ולכן אמרו שקשין הזיווגין כקריעת ים סוף".

דרשות דבר צבי (להגה"צ מווייצעין מח"ס שו"ת מקדשי השם),
מועדים, חגה"פ, עמוד קצח

1. "סח רבינו (הגר"ח קניבסקי), כשהייתי בישיבה הייתי כמעט היחיד שלא גילחתי הזקן. ה' עוד אחד מירושלים ותו לו. היום ב"ה יש הרבה בני תורה עם זקן, פעם כמעט לא ה'. אבא (הגאון הסטייפלער) זצ"ל לקח נכדים, חתנים לבנותיו אע"פ שהיו מגולחים, כי לא מצא אחרים עם זקן" (ס' קונטרס מנחת תודה - תורה, פכ"ט עמ' רפ"ט).

הגה"ק ה"בבא סאלי":**"אם לא תמנע בעלה לגדל זקן -****יתכפרו מחצית מעוונותי"**

"מרגלא בפומי', שמי שיקבל על עצמו שלא לנגוע בזקנו, ואף לא לסרקו, ע"מ שלא לתלוש אף שערה, מובטח לו שחצי מעוונותיו ימחלו לו. פעם בא אליו אברך בעל תשובה, וסיפר לו שעז רצונו לגדל זקן, כי שמע על ענין מחילת העוונות שאמר הרב, אך מה יעשה שאשתו מתנגדת, ענה לו הבבא סאלי שיכול הוא להבטיח לאשתו שגם לה יתכפרו מחצית מעוונותי, אם לא תמנע אותו לגדל זקן".

ס' מאור ישראל - תולדות הגה"צ ה"בבא סאלי" זיע"א, עמוד 89

הגה"ק ה"בבא סאלי":**"כל אלו הן טענות היצר"**

"סיפר אחד מבני הישיבה כי בכל פעם שהי' נכנס אל הרב, הי' הרב דוחק בו ומשכנעו שיחדל מלגלח את זקנו. הבחור הי' משיב לרב כי אחר החתונה בע"ה יגדל את זקנו. לאחר זמן מצא הבחור שידוך הגון וכשבוע לאחר החתונה בא עם אשתו לבית הרב לקבל ברכתו.

"טרם שפצה פיו פנה אליו הרב ואמר לו: 'עד עתה גילחת את זקנך מתוך שקיווית שבהיותך מגולח ייקל עליך למצוא זיווג. כל אלו הן טענות היצר, אך לא רציתי לכפות עליך. אולם עתה, הלא כבר בעל אשה אתה ואין לך כל תירוץ להמשיך ולהתגלח, ואני מבקש ממך, הוסיף הרב, 'לחדול מלגלח זקנך'. הבחור הבטיח בו במקום כי יחדל להתגלח, והוא מקבל עליו מהיום לגדל את זקנו.

"לאחר זמן, הגיע האברך לבית הרב. בדיוק התכוונו לתפלת מנחה, והכל המתינו לכניסתו של הרב. מורנו זיע"א נכנס את החדר, ומשראה את האברך, ועתה זקן מעטר את פניו, ניגש אליו והחל מחבקו ונותן לו ברכת 'שלום עליכם', ו'ברוך בואכם לשלום'. 'ברי' חדשה אתה, ובדרגת גבוהה יותר, ומגיע לך ברכת 'שלום עליכם' ו'ברוך הבא' כאילו הגעת לכאן בפעם הראשונה בחייך".

ס' בבא סאלי - רבינו הקדוש" (תולדותיו של הגה"צ הר"י אבוחצירא) עמ' 301

הצריך להסתדר בפרנסה ובשידוך - עליו להדר בגידול הזקן

"מ"ש אדות האברך שנגע בזקנו, הנה צריך הי' להרבות עליו ריעים ובפרט שאחיו הגדול ממנו מתנהג כדבעי. וגם להסביר לו, על פי המובא בס' דרך מצותיך חלק ב' ע"פ והוא רחום, אשר י"ג ת"ד הם נגד י"ג מדות הרחמים, וכל אלו שאין יכולים לתבוע הצטרותם מהשי"ת בדין, כ"א במדת חסד ורחמים, הרי מדה כנגד מדה - יש להם להשאיר בשלימות התיקוני דיקנא, עיי"ש בארוכה. ובמילא מובן, שאברך הצריך להסתדר בפרנסה ובשידוך טוב וכו' ומוכרח לרחמי השי"ת בכלל, עליו להדר בהי"ג ת"ד, ובודאי ימצא האותיות המתאימות לזה. . . ."

לקוטי שיחות, חי"ז עמ' 498; אגרות-קודש ח"ט עמוד רלה

כשזקוקים לשידוך - ח"ו לגלח הזקן

"במענה למכתביו, במ שואל בקשר לענין השידוך, שהיתה סברא-דרישה בנוגע לנגיעה בזקן וכו'.

"מובן ופשוט, אשר ענין שידוך צ"ל מיוסד על רצון טוב והחלטה תקיפה לעזור זל"ז, בכל הענינים, ועאכו"כ בעניני יהדות תורה ומצותי, שהם היסוד לאושר איש ואשה הישראלים, בזה ובבא.

"מובן ג"כ - שבעניני טוב וקדושה ישנם דרגות זו למעלה מזו. וכלשון חז"ל, מצוה, והידור מצוה, ומהדרין מן המהדרין. ואפילו אלו שדרגתם מאיזו סיבה שתהי' רק בגדר מצוה, גם הם יודעים אשר הידור מצוה ענינו כפשוטו, הוספת הידור ויופי בזה, אף שמאיזה סיבה שתהי' אין מקיימים הידור זה.

"מובן ופשוט, שהצנור וכלי לקבלת ברכת השם בהמצטרך לבני ישראל היא הנהגה בחיי היום יומים ע"פ התורה ועניני, שמזה מובן שכשצריכים וזקוקים לברכה מיוחדת, צ"ל התחזקות והידור בהנהגה זו.

"מכל הנ"ל מובן, שאפילו לדעת אלו הסוברים, שאי נגיעה בזקן הידור מצוה הוא, ח"ו לעשות האמור כשזקוקים לברכה מיוחדת מנותן התורה ומצוה המצוה, ועאכו"כ - כשמניחים היסוד לבנין עדי עד, נשואין.

"פשוט בהחלט - שלדעת הפוסקים שאי נגיעה בזקן, ציווי תורתנו הוא,

אלו שנהגו ע"פ פוסקים אלו משך כמה שנים, הרי ח"ו וח"ו לשנות הנהגה אפילו בזמן רגיל (ועאכו"כ בזמן כהנ"ל).

"כאמור לעיל, אפילו כשצד אחד חונך על דעת האומרים שאין זה אלא הידור מצוה, הרי מחובתו ראשונה - לחזק תמיד את הצד השני בהנהגתו הטובה בעניני יהדות אפילו בהידור, ועאכו"כ באם הצד השני נהג בזה כמה שנים, ועאכו"כ באם לדעת הצד השני ה"ז ציווי ומצוה ולא רק הידור".

לקוטי שיחות, ח"ז עמ' 499; אגרות-קודש חכ"ג עמוד שפא

קודם שנכנסים לגמור השידוך - צריכים לברר העמדה בנוגע לגידול הזקן

"מובן שכל האמור בנוגע לנגיעה בזקן, יש דוגמתו בכו"כ מצות התורה ועד לענינים בהנהגה יום יומית. ולכן קודם שנכנסים לגמר השידוך, צריכים לברר בהחלט גמור, העמדה בנקודה האמורה: האם יכולים לוותר על דעת עצמו, באם לצד השני יש בזה ענין הידור מצוה. ובחיים משותפים צ"ל הוויתור לא מפני שכיון שאין ברירה הרי מוכרחים לעשות הדבר, ועושים זה מתוך רגש של התמרמרות והתנגדות וכו' וכו' - כי אם שמוותרים מתוך רצון וחפץ טוב ושמחה וטוב לבב דוקא, וכנ"ל הדבר אמור לא רק בנדון דנגיעה בזקן, כ"א בנוגע לכל מצות התורה וההידור בהם, שבעיות כהאמורה עלולות להתהוות לעתים קרובות, והפתרון מוכרח שיהי' מתוך קירוב הדעת מתוך שמחה וטוב לבב שעיקר הוא בכל האמור.

"מכל הכתוב מובנת דעתי בנוגע לשאלתם, שעליהם להעריך עצמם בשימת לב מיוחדת: האם מוכנים לויתור כהאמור, שכיוונו - ככתוב - הוא תמיד לצד אחד, לשימת לב יותר ולדיוק בקיום המצות יותר ולהידור יותר. ובהתאם לתוצאות הערכה האמורה - יחליטו את אשר לפניהם.

"עוד להעיר (אף שגם זה מובן הוא): אף שהכתוב לעיל בא בקשר לשאלתם בענין השידוך, לאמיתתו של דבר - בכל עת משך חיהם ובכל מקום - בתקפו עומד, כיון שהתורה נצחית היא ומצותי' נצחיות הן וכל אחד ואחת מבני ישראל נצטוו מעלין בקדש ולא מורידין, ובנוסח רז"ל - נצטוינו להעלות בקדש...".

זהו אושר עבורו ששידוך כזה לא יצא לפועל

"במענה על מכתבה מ"ב חשון, בו כותבת אודות . . . הנמצא באה"ק ת"ו, ויש לו קשיים בשידוך, ולדעתה אם יקצר את זקנו, יהי יותר קל להשיג עבורו שידוך, ובפרט שהיא רואה שהרבה יהודים דתיים עושים כך:

"מיותר להאריך בזה, שכל היהודים ללא יוצא מהכלל, אנשים ונשים, מאמינים בני מאמינים, מאמינים ויודעים שהקב"ה מנהיג את העולם הגדול וגם את העולם הקטן של כל אדם, בהשגחה פרטית, וכדי שאנשים ידעו איך להתנהג, נתן להם הקב"ה את התורה הקדושה המורה את הדרך מה מותר לעשות ומה אסור לעשות, במשך כל חיי האדם. ובין כל המצוות הללו, ישנה גם המצוה להיות עם זקן (ישנם אפילו הסוברים שמותר לספר את הזקן - אבל גם הם מכירים [בכך] שלהיות עם זקן זו מצוה - אבל ישנם האומרים שאסור לספר את הזקן, כמו הצמח צדק, נכד של אדמו"ר הזקן בעל התניא והשולחן ערוך, הפוסק להלכה, שאסור על פי התורה לספר את הזקן) בכל אופן זה ברור, שלהיות עם זקן ולא לספר [אותו] היא מצוה, וזה מוכיח שזהו ענין של יראת שמים.

"במילא מובן, כי מאחר שהכל תלוי ברבוננו של עולם, ובפרט בעניני שידוכים, שניכר בהם, יותר מאשר בדברים אחרים, שרק הקב"ה הוא בעל הבית בשלימות, והוא ברוך הוא ציוה שלהיות עם זקן ולא לספר אותו היא מצוה, הרי כל אחד מבין ברור בהחלט שלא יתכן [ש]זקן יהי מניעה לשידוך [בהמכתב במקורו באידיש: "עס קען ניט זיין אַ באַרד זאָל זיין אַ אָפּהאַלט צו אַ שידוך"], שהוא באמת הזיווג שלו, ואם נדמה [ש]הזקן מפריע לשידוך, הרי זו הוכחה, שזה אושר עבורו ששידוך כזה לא יצא לפועל, [בהמכתב במקורו באידיש: "איז דאָס אַ באַווייז, אַז עס איז אַ גליק פאַר אים אַז אַזאַ שידוך זאָל ניט צושטאַנד קומען"], ואת הזיווג האמיתי שלו השם יתברך יזמין לו בזמן הנכון, והם ינהלו חיים יהודיים מאושרים בדרך התורה ומצוות"

תרגום חפשי מ"אידיש" ממכתב כ"ג מ"ח ה'תשי"ב. נדפס בס' אגרות-קודש, ח"ה, עמ' לה-לו

יסביר לזוגתו דברים הברורים שכתב הצמח צדק

" . . . במה שכותב אודות שערות הזקן - יסביר לזוגתו שתליט"א דברים

הברורים שכותב כ"ק אדמו"ר הצמח צדק (פוסק בנגלה דתורה ובפנימיות התורה) אשר י"ג תיקוני דיקנא מהם נמשך והוא רחום כו' הם רחמים גדולים כו' ומכח התיקוני דיקנא ממתיק הדינים ונעשה נעים וממותק (רשימותיו על התהלים, ברוקלין תשי"ג, ע' תרכז).

אגרות-קודש, חי"ט עמ' צא

באם תעכב הסכמתה על השידוך מפני גידול הזקן - הרי"ז הוכחה שעניני התורה והמצוה אין חשובים בעיני

"במענה למכתבו מר"ח חשון, בו כתב אודות שידוך עבור בנו הו"ח אי"א בעל מדות רב פעלים . . . ונוגע בשאלת הזקן.

"לדעתי, באם תהי' המדוברת שבעת רצון ממעלות בנו שי' בתורה ומצוות ויראת שמים וכו' ובכל זה תעכב הסכמתה על השידוך מפני גידול הזקן, הרי זה הוכחה שעניני התורה והמצוה אין חשובים בעיני, כיון שהחשש מה תאמרנה החבירות שלה וכו' מכריע מעלות האמורות, ואם כן הוא מצד המדוברת ביראת שמים תורתנו תורת חיים ובקיום מצוותי עליהם נאמר וחי בהם, אזי צריך עיון גדול אם זהו שידוך מתאים, וק"ל."

"ויהי רצון מהשם יתברך המשגיח על כל אחד בהשגחה פרטית שבקרוב ממש ימצא שידוך המתאים באמת לבנו שי' ויראה ממנו רוב נחת אמיתי, הוא נחת יהודי חסידותי, נוסף על הנחת שגם עתה מקבל מהנהגתו ועניניו.

"בברכה לבשו"ט בכל האמור"

אגרות-קודש, חכ"ד, עמ' טז

ז. וכעין זה באגרות קודש חי"ז עמ' קמו (בענין אחר):

"ובמ"ש בענין נכבדות שיש מעוניינים להחליף את הלבושים למודרנים יותר - מוכן שאין מקום למלאות דרישה כזו, כיון שמראה הוא על מהלך הנפש של המדוברת או משפחתה או של שניהם יחד, ואם בהתחלת ענין מתנים תנאים האמורים, מובן מה יכול לצמוח מזה בעתיד הקרוב ולאחריו, והרי הכניסה בשידוך הוא לא חיפוש מצב של מלחמה בעניני תורה ומצוותי, ובמלחמה מי שלא יהי' המנצח בפועל אי אפשר שלא יזיק לשני הצדדים, ובפרט שבכהנ"ל נאמר ולאום מלאום, לפעמים זה קם ולפעמים זה וכו'.

"אבל מוכרחני לאמר שפלא בכלל השאלה, שהרי רבו החרדים לדבר ה' באה"ק ת"ו - כן ירבו - ובודאי שיש למצוא בינותם שיהיו מעוניינים דוקא בהיפך, ז.א. אשר מסורת אבותיהם בידיהם, כי מסורה זו תורה היא."

באם תסכים על זקן מגודל - זה מראה על תוקף דעתה להתנהג כראוי

"כותב אודות סברת נכבדות עבור בנו... שליט"א.

"זכיון שכותב שהיא יראת אלקים ונתחנכה כבת ישראל כשרה, והרי תיכף תראה אותו שהוא בזקן מגודל ויאמרו לה גלוי גם בהנוגע לשייטל, הרי המענה שלה בזה ישמש הוכחה על הענין, כי באם תסכים על האמור בלבב שלם, הרי זה מראה על תוקף דעתה והחלטתה להתנהג כראוי. אלא שמובן שנוסף על הנ"ל צריך להתענין גם בשאר הפרטים ז.א. בהנוגע לבריאות וכו' והשי"ת ינחם באופן הטוב לפניהם בטוב האמיתי.

"בברכה לבשו"ט וגם מהכלל."

אגרות קודש, ח"ז, עמ' קפד

גידול הזקן - עאכו"כ כשזקוקים לברכת ה' בזמן הנחת היסוד לבנין עדי עד

"במענה למכתבה מר"ח תמוז, בו כותבת בקשר עם חתונה במשפחה, והכלה מבקשת שלפחות עד לחתונה יוריד האב את זקנו ובאם לאו וכו'.

"ואף שבכלל לא זו הדרך לענות לאחד בענינים הנוגעים לשני ובפרט שברוב הפעמים אי אפשר לאחר לדעת המצב לכל פרטיו ועאכו"כ לדעת מה שבלב השני, בכל זה לגודל התמהון באתי במענה, והתמהון הוא בשנים: (א) אשר אדם מבוגר, שהרי כבר כלה היא, יחסה להאב ובפרסום תלוי במילוי דרישה מעין האמורה, ואדגיש עד היכן הגיעו הדברים שמפרסמת את הדרישה וכו'.

"(ב) שהמדובר במשפחת חב"ד, שבודאי ידוע להם (או עכ"פ צריך להיות ידוע), שלדעת נשיאי חב"ד ענין גידול הזקן, הוא דבר שבהלכה, ועוד וגם זה חשוב, שסגולה מיוחדת בזה להמשכת ברכת השם בריבוי כמבואר בארוכה בכתבי אדמו"ר הצמח צדק, והרי בכל יום ובכל מקרה זקוק האדם לברכת יוצר האדם בורא העולם ומנהיגו, ועאכו"כ באופן עיקרי זקוקים לברכה בזמן הנחת היסוד לבנין עדי עד כחתונה ונשואין, ודוקא בקשר לחופה ונשואין באים בדרישה ובתביעה ובאופן אולטימטי, שיעשו ההיפך מהאמור, ח"ו!

"עוד נקודה עלי להוסיף בעצם הדבר אפילו באם הי' המדובר באינם

יהודים להבדיל שמתפשטת האפנה בשנים האחרונות לגדל זקן ומתקופה לתקופה מתרבים הנוהגים כן, ו(על דרך סגנון מכתבה) מביטים עליהם כבני אדם מן הישוב.

"איני יודע מדת השפעתה שלה על הנ"ל אבל הרי אמרו רז"ל [ראה פיה"מ להרמב"ם הקדמה לאבות; רמ"א בהקדמתו למחיר יין, ועוד] קבל את האמת ממי שאמרו, ויהי רצון שתצליח להסביר להנ"ל את המוזר שבכל הענין ואת אי הגיוני שבו נוסף על הנקודה מצד ההלכות כאן ובפרט שאב"י נהג בגידול הזקן זה מזמן".

לקוטי שיחות, ח"ב עמ' 249; אגרות-קודש, חכ"ג עמ' תיז

סוף סוף לא רק שלא תהי' כל התנגדות מצדה אלא אדרבה תסייע

"בנוגע לענין גידול הזקן..הסיבות לשלילה שכותבם..ד) בנוגע לזוגות תחי'. הנה בהכירי אחדים ממשפחתה תקוטי חזקה שסוף סוף לא רק שלא תהי' כל התנגדות מצדה אלא אדרבה תסייע, ולא עוד אלא שעוד יתעלה כ' בעיני' ויתקבלו דבריו -- בנוגע ליראת שמים ותומ"צ -- להבא יותר, שהרי קרוב לומר שעתה כששומעת ממנו תביעה בזה, מתעורר רעיון במוחה (בסגנון חז"ל) שהטופח ע"מ להטפיח ה"ה צריך להיות בהרבה יותר מאשר זה שמטפיחו..".

לקוטי שיחות, ח"ב, עמ' 206; אגרות-קודש, חכ"ב, עמ' תצ

פשיטא שהזקן רק מסייע בענינים רצוים ובפרט בשידוך הטוב באמת

"ולחששא שאפשר הזקן מעכב בעניני נכבדות, לפלא אפילו הקס"ד בזה, כיון שמפורש דעת חז"ל בלי שום חילוק, ש"יג תיקוני דיקנא הם צנורות השפעה וקבלת הברכה מלמעלה. ופשיטא שאלה רק מסייעים בענינים רצוים ובפרט בשידוך הטוב באמת"

לקוטי שיחות, ח"ז, עמ' 325; אגרות קודש, ח"כ, עמ' קפב

מענה לאדם שביקש לגדל זקנו, אך אשתו התנגדה לכך

"יסבירה (באם רוצה - בשמי) שהתיקוני דיקנא ממשיכם ברכות השם בגשמיות ורוחניות לכל המשפחה, כמאמר חז"ל."

ספר "פתקים משולחנו של הרב"י" (קה"ת, תשע"ז), ח"א עמוד 297

כאשר נערים דתיים אינם מגדלים זקן - זה לא בגלל שיש להם את העוצמה של האופי ואת האמונה החזקה

במכתב מכ"ח טבת, ה'תשכ"ב, אל נערה שציינה שהיא נפגשת עם בחור בעל זקן מלא ואחד החששות הגדולים ביותר שלה הוא כיצד תגיב אמה על בחור מזוקן, כתב [להלן תרגום חפשי מאנגלית]:

ברכה ושלום:

קיבלתי את מכתבך מיום כ"א טבת.

אני בטוח שלא נחוץ עבורי להדגיש בפנייך באריכות רבה שנישואין הם, בהתאם לנוסח הברכה, "בניין נצחי" (בניין עדי עד), ושכל דבר שקשור לזה הוא לא רק בעל עניין ישיר וחיוני עבור החתן והכלה, אלא יש לו קשר גם לילדים שלהם. ולכן, מובן מאליו שתשומת הלב המקסימלית צריכה להינתן לאותם גורמים שהם הכרחיים כדי להבטיח שותפות בחיים מאושרים ובית יהודי נצחי. אין שום חשיבות כלשהי במקרה כזה לייחס תשומת לב לדעתו של שכן או מכר. דוגמה מובנת מאל"י יכולה להיות במקרה שבו שוקלים עסק, שכרוך במיליון דולרים, ואז יהי' זה טיפשי לייחס תשומת לב ל'ניקלס' ול'דיימס' [=מטבעות של חמישה סנט ועשרה סנט], ובכך להתעלם מתנאים מהותיים שמשפיעים על כל העסק.

בהתייחס במיוחד לנושא אודותיו את כותבת במכתבך ואשר נראה שהוא מדאיג אותך, הרשי לי לומר זאת: כאשר לאדם צעיר היתה העוצמה של הרצון והעוצמה של האופי לגדל זקן, והוא נהג כך במשך כמה שנים, אפילו בתקופה שבה גידול זקן לא הי' דבר כה פופולרי כפי שזה עכשיו, לא רק בחוגים דתיים אלא אפילו בחוגים שאין להם שום קשר לדת, זה בוודאי מראה על אומץ רב ואמונה חזקה, וכן על נאמנות למחוייבות - דברים שכולם מהווים תכונות חיוניות כדי להבטיח חיי משפחה מאושרים.

בוודאי גם אין צורך עבורי להוסיף שכאשר נערים דתיים אינם מגדלים זקן, זה לא בגלל שיש להם את העוצמה של האופי ואת האמונה החזקה, אלא בגלל שחסר להם את זה.

לסיום, חשוב לזכור מה שכתוב בזהר ובמקורות קדושים אחרים, שזהו צינור וכלי מיוחד לקבלת ברכות נוספות מאת הקב"ה, בגשמיות וברוחניות.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א,

ניסן מינדל, מזכיר.

סידור קידושין באם אין לחתן זקן מגודל

ראה בס' מקדש ישראל (שיחות והנהגות הגה"ק בעל לקוטי שיחות מליובאוויטש במסיבות חתונה) עמ' לב, שקבע כתנאים הכרחיים להסכמתו לסדר קידושין: א. על החתן לגדל את זקנו, ב. על הכלה לכסות את שערה בפאה נכרית, ע"ש בארוכה. [לחתן שנהג למשוך בזקנו לעיתים קרובות והי' ניתן לטעות ולחשוב שהוא מתגלח, מסר המזכיר לפני החתונה שעליו לזכור את תנאי הנ"ל].

ועיי"ש מעשה נפלא: "מקרה נדיר בו גם בא לידי גילוי טפח מהפלאת ענין סידור קידושין על ידי רבינו, אירע בשנת תשי"א: בעת שהזמין אחד החסידים את רבינו לחתונת בתו, הבהיר רבינו כי התנאי לכך הוא שהכלה תחבוש פאה. מסיבות שונות לא נתקבלו הדברים על אתר, ורק ביום החתונה הודיעו לרבינו כי מסכימים לתנאי. התבטא רבינו: "אויב דו ווילסט מיר פאַר די חזנות, קען איך קומען; אָבער אויב דו ווילסט מיר פאַר די וועלכע קומען צוזאַמען מיט מיר - איז אויף דעם איז שוין צו שפעט" (אם רצונך בי בגלל ה"חזנות", יכול אני להגיע; אבל אם רצונך בי בגלל אלה שבאים יחד עמי - על כך כבר מאוחר מדי). אמר, ולא פירש".

"עס וואָלט געווען אַ גלייכע זאַך פאַרן צום שווער אויפן

ציון מיט דעם צלם אלקים"

מסופר בס' מקדש ישראל הנ"ל, עמ' 248 (בנוגע חתונת ר'...): "כשנכנס [החתן] ליחידות לקראת יום הולדתו (ט"ז תמוז תשח") הזכיר את ההצעה אודות זוגתו (בת הרב...), ואמר לו רבינו: "...איך וואָלט געוואָלט עפעס בעטן, עס וואָלט געווען אַ גלייכע זאַך אַז דו זאָלסט פאַרלאָזן אַ באַרד. דיין טאַטע האָט געהאַט אַ באַרד, דיין זיידע האָט געהאַט אַ באַרד. דייע זיידעס האָבן געהאַט בערד. ניט ווייל איך וויל, נאָר ווייל דער אויבערשטער וויל".

[”הייתי רוצה לבקש ממך משהו. הי' מן הנכון שתתחיל לגדל זקן. לאביך הי' זקן, לסבים שלך הי' זקן. ולא משום שאני רוצה, אלא משום שהקב”ה רוצה.]. אח”כ ביקש שרבינו יואיל לסדר קידושין. ואמר לו רבינו: אם תקיים מה שביקשתי ממך, אעשה מה שאתה מבקש ממני. כשבועיים לאח”ז ביום ועש”ק קיבל טלפון מהרחמ”א חדקוב [מזכיר הרבי] ואמר שרבינו רוצה לדעת האם הוא מקבל על עצמו מה שדיבר עמו ביחידות, ובאם כן, שיניח פתק היום בעת קבלת שבת על עמוד התפלה (שטענדער) שלו. ואמר שמקבל על עצמו לגדל זקן. בחודש אלול של אותה שנה פגשו רבינו ב'770' ואמר לו: 'עס וואַלט געווען א גלייכע זאך פאַרן צום שווער אויפן ציון מיט דעם צלם אלקים'". [”הי' זה מן הנכון לנסוע לכ”ק מו”ח אדמו”ר על הציון, כשאתה עם 'צלם אלקים'].

”איך הייס? דער שולחן ערוך הייסט!” גידול הזקן: הנהגה חסידותית או הלכתית?

איזה חדשים לפני חתונתו של הרה”ח רי”ש ע”ה - הודיע רבינו [הגה”ק מליובאוויטש] שיסכים לסדר את הקידושין רק באם אבי הכלה יתחיל לגדל את זקנו.

בפועל הסכים אבי הכלה לקיום התנאי, ורבינו הי' המסדר קידושין. כאשר נכנס אבי הכלה, ל”יחידות” לפני החתונה, וכבר הי' לו זקן מגודל קצת, אמר לו רבינו: ”איך האָף אַז איר האָט ניט קיין פאַריבל וואָס איך האָב געוואָלט איר זאָלט פאַרלאָזן אַ באַרד”.

וכאשר ענה לרבינו: ”אַז דער רבי הייסט פאַלג איך”.

- אמר לו רבינו:

”איך הייס? דער שולחן ערוך הייסט!”.

[הערות המהדיר לסי' "אגרות קודש - מילואים" [אדר, ה'תש"כ]

גם בנו עשה שידוך הגון ויפה שא”א הי' לו לבקש טוב ממנה

”לפני כמה שנים נתגלגל לפני שאלה כעין זו בבחור שהי' זקנו מגודל ובני משפחתו לא הי' מאלו הנוהגים בדרך החסידות וכמעט כל המשפחה מסביב היו מגולחי זקן וממילא לרוב ורובא דרובא מהשדכנים הציעו לפני

הבחור בנות משפחות הדומות למשפחה שלו וכל הבנות מאנו בהשידוך מפני שזקנו של הבחור מגודל ובא אבי הבן לפני בקובלנה על בנו בזה והשבתי לו שאין בידי לצוות לבנו שיגלח זקנו ואדרבה בזה אין לו לבנו לשמוע לאביו.¹ וכמה שנים בכל פעם שפגשתי באבי אותו הבן הי' מביט בי בבושות וכמעט החזיר פניו ממני אמאי לא צויתי לבנו לעשות כמבוקשתו ובפרט שכמה ראשי ישיבות החזיקו בידו, עד ששמעתי מרב מופלג אחד נ"י שבעיר ראדין מקום משכן הגאון צדיק הדור בעל החפץ חיים הי' מעשה כזה [המעשה נעתק לעיל בסמוך].. וכשסיפרתי לו אלו הדברים יוצאים מפי הרב הגאון צדיק יסוד עולם אין על העפר משלו הבעל חפץ חיים זכ"ע, אמר לי שאלף פעמים תודות חייב הוא לי רק בוש הי' לבוא אצלי כי בעזה"ת גם בנו עשה שידוך הגון ויפה שא"א הי' לו לבקש טוב ממנה"

שו"ת באר משה (להגאב"ד דעבריציין), ח"א, סימן סב

ברכה לבני הישיבות המגדלים זקנם שיזכו לזיווג הגון

"וזכורני בימי צעירותינו, עד כמה מרן אאמו"ר הי' מזהיר . . להשאיר את הזקן ולסדרו, והבטיח ברכה לבני הישיבות שלא יגלחו את זקנם שיזכו לזיווג הגון לשם שמים לעבודתו יתברך".

הג"ר יצחק יוסף, בשם אביו, הג"ר עובדי' יוסף, נדפס בספר לא תקיפו (אה"ק, תשע"ב), עמוד ריח

על זקן היקר

מה אדם צריך לעשות באם אשתו אינה רוצה שבעלה

יגדל זקן?

- דעת הג"ר אביגדור מילר -

שאלה: החפץ חיים כתב קונטרס שלם על איסור הגילוח, וגדולי ישראל רבים כתבו הרבה על כמה יקר הזקן. מה אדם צריך לעשות באם אשתו אינה רוצה שבעלה יגדל זקן?

תשובה: מה יהודי צריך לעשות באם אשתו אינה רוצה שיגדל זקן? ובכן, אם הוא יכול להרשות לעצמו לקנות טבעת יהלום, שיעשה זאת. באם אינו יכול, לאט לאט ובדרך ארץ, הוא יכול לשכנע את אשתו שזקן הוא דבר טוב.

ח. טעמיו ונימוקיו נעתקו בס' הדרת פנים זקן ח"ב פט"ו, עיי"ש.

דברים רבים זקוקים לדרך ארץ וארך אפיים, ואם הוא יעשה זאת בחכמה בוודאי שהוא יצליח לשכנעה לאחר זמן מה.

עלינו לדעת ש"הדרת הפנים" יהודית יותר יפה בגלל זקן. זקן אינו מוריד מהיפוי של הפנים; להיפך, פני האיש נראות יותר טוב כאשר יש עליהן זקן. על דרך שער האישה. כאשר האישה היא ללא שיער [קירחת], זה גורע מיופיה. יהודי ללא זקן על הפנים אינו נאה.

עם זאת, לא תמיד יכול הבעל להתחיל לגדל זקן מיד. יכול להיות שהוא צריך להיות בסבלנות. אם הוא באמת חפץ לגדל זקן, הוא יכול להתייעץ עם ידידים מבינים, ולאט לאט, ובאמצעות דרכים שונות הוא יצליח לשכנע את אשתו שתסכים שיגדל זקן.

הג"ר אביגדור מילר (מלפנים משגיח רוחני דישיבת חיים ברלין),
שאלות ותשובות יום חמישי, קלטת מספר E-139

כשאשתו מתנגדת לגידול הזקן - זהו בגלל שבעלה

אינו רוצה בזקן

"שלום בית - [הרה"ח ר'] ראובן שאל פלוני: מדוע אינך מגדל זקן? והוא טען שאשתו לא מרשה לו ללכת עם זקן. ענה לו ראובן: רגע - רגע, זה לא הוגן, אני שואל אותך למה אתה הולך בלי זקן, ואתה מעביר את הנושא לאשתך? רש"י כותב על טענת אדם הראשון: 'האישה אשר נתתה עמדי' - כאן כפר בטובה, ז"א אם הגבר מאשים את האישה הרי שכפר בטובה, וזאת למה? כי הרי כתוב: 'אישה כשרה עושה רצון בעלה', והיות שאנחנו מאמינים, שאשתך אישה כשרה [שהרי נשים (שהן פלג גופא) חוזרות בגלגול רק בגלל בעליהן, ובדור הזה כולנו גלגולים] הרי שבדרך ממילא, אתה הוא זה שלא רוצה זקן ואשתך הכשרה, עושה רצון בעלה ומתנגדת, וכל זה בגלל שאתה, באמת, אינך רוצה בזקן".

ס' "שהרבי יחי"ך" אודות הרה"ח ר' ראובן דונין - אה"ק תשע"א - עמ' 104

מי שהזקן מפריע לה - אני לא רוצה אחת כזו...

"בחור הגיע לר' ראובן עם זקן מקופל, ר' ראובן שאל אותו: 'מה קרה?' והבחור ענה: 'אני בשידוכים.' ר' ראובן סיפר לו: 'ה' לי זקן ארוך וגדול ונפגשתי עם כמה, ולא ממש הלך... והשדכנית הציעה לי שאקפל את הזקן

כי זה כנראה מפריע למשודכות... עניתי לה: אני משאיר את הזקן כמו שהוא, ומי שהזקן מפריע לה - אני לא רוצה אחת כזו'..."

ס' שהרבי יחייך - התוועדות וסיפורים מר' ראובן דונין, ספר שני, פי"ח, עמ' 228

מורן הגר"ח קניבסקי:

"לא אמרתי שאשתך תגדל זקן"

"אבא [הגר"ח קניבסקי] מבקש [בפני שוחרי ברכותיו] משהו קטן שקשה להם לקיים. הוא מסביר, שאם האדם יתאמץ מעט, משמים יתאמצו להמשיך עליו ישועה. אם אדם אמר לו: 'אבל אשתי לא מאפשרת לי לגדל זקן, הוא מגיב' 'לא אמרתי שאשתך תגדל זקן, אתה תגדל זקן. מה זה נוגע לאשתך? תראה להקב"ה שהוא מתאמץ בשבילו, והוא יתאמץ בשבילך"

הרה"ג ר' א"ש קניבסקי בשם אביו בעיתון "משפחה", "יא תשרי תשע"ו, עמ' 52

* * *

ויש להעיר מס' "בעיות הזמן" (להג"מ ראובן גרוזובסקי, ר"מ דביהמ"ד עליון וישיבה תורה ודעת בניו יארק, מחבר ס' חידושי רבי ראובן על הש"ס, וש"א"ס) עמ' ל' בענין הנהגותיו של אביו הרה"ג ר' שמעון (הי' רב במינסק): "בזבז ממון כדי לקחת תלמידי חכמים עבור בנותיו...רצה במגדלי זקן".

* * *

ונסיים בדברי מרן החפץ חיים בסוף חיבורו "קונטרס תפארת אדם" (פי"א):

"כלל הענין היוצא מכל דברי הקונטרס הזה: בחינה על האדם אם יש בו יראת שמים, בין להשתדך עמו או לענין שארי דברים -- הוא הזקן".

הוספה א'

דעת

הגאון רבי יוסף אליהו הענקין זצ"ל

מרא דאתרא של אמריקה^ט

בענין גילוח הזקן



גילוח הזקן:

"אין זה רצון התורה"

ההיתר שעליו סומכים המגלחים זקנם:

"לבני התורה - אין היתר זה מספיק"

כתב הגרי"א הענקין זצ"ל בספרו עדות לישראל (חלק עיקרי דינים ומנהגי ביהכ"נ סימן נ, משנת תש"ד): "מבואר בגמ' ובשו"ע שאינו חייב על גילוח פאות הראש והזקן אלא בהשחתה וגילוח שאינו אלא בתער. וע"כ רבים מבני תורה מגלחים במכונה שאין המספריים שבה נוגעים בבשר ודינה כמספריים אף שהוא כעין תער, או שמשירים במין אבק המשיר השער, שדינו כהשחתה בלי גילוח".

ט נודע הרב הענקין כאחד מגדולי הפוסקים בארצות הברית, רבים אף החשיבו אותו ל"מרא דאתרא של אמריקה" -- ביטוי שבו השתמש כלפיו מרן הגאון הרב יוסף שלום אלישיב זצ"ל (קובץ "ישורון" כרך כ' [ניסן תשס"ח] עמ' קנ"ג).

י "ומבואר דלא מיירי [הגרי"א הענקין] במכונות של ימינו, שהרשת דקה מאד והמוכנה משוכת את השערה. התיאור הנ"ל מתאים לידוע כיום שבזמנם היתה 'חציצה' בשל עובי הרשת שהוא פי כמה וכמה מהנפוץ כיום" (ספר הנוי והנצח, ירות"ו, תשע"ח, עמוד 155). "ובילדוטי שמעתי . . לימוד זכות להתיר . . אבל היום שהמכונה משוכללת יותר וניכר פעולתה כתער, אולי גם לדבריהם יש לחשוש לאיסור. וצריך להחמיר" (שו"ת תשובות והנהגות ח"ה סרס"ד). אבל בנוגע למכונות גילוח של ימינו: "הן מודעת לכל דבר פירצת מכונות הגילוח, אשר אסרוהו רבותינו גדולי הדור, מרן החפץ חיים זצ"ל, ומרן החזו"א זצ"ל, וזה אפילו במכונות שבימיהם אשר מאז כבר עברו המכונות שכלולים רבים, וגרועות הרבה יותר. וכן הורו מרן בעל קהלות יעקב זצ"ל ומרן הגרא"מ שך זצ"ל, בשם מרן החזו"א שהיה אוסר בכל מכונה כתער ממש.. ולכן כל המכונות המגלחות למישהי אפי' רק בשתי שערות, הן בכלל איסור 'לא תשחית פאת זקנך'" (פס"ד מחודש ניסן תשס"ח בחתימת הגרי"ש אלישיב, הג"ר א.י.ל. שטינמן, הג"ר חיים קניבסקי, הג"ר ניסים קרליץ, הג"ר מיכל יהודה לפקוביץ, הג"ר שמואל אויערבאך, הג"ר נתן צבי פינקל ועוד כעשרים ראשי ישיבות ליטאיות). "ובאמת לא אדע אם גדולי אמריקה התירו להדיא ויתכן ששתקו . . בידעו שלא יתקבלו דבריהם" (הגאון רבי יעקב קמינצקי, ר"י תורה ודעת וחבר מועצת גדולי התורה - בספרו "אמת ליעקב" על ד"ח שו"ע, יו"ד סקפ"א). רוכזו הדעות בדין הסרת הזקן ע"י מכונות גילוח - בספר הדרת פנים זקן, ח"ב פ"א.

ואח"כ המשיך הגרי"א הענקין זצ"ל:

יש מהראשונים הסוברים דהסרת הזקן אף בלא תער - פטור אבל אסור
"ואמנם בס' צמח צדק החדש הרעיש ע"ז, דיש מהראשונים הסוברים שדין
השחתה וגילוח נאמר רק לענין חיוב, אבל איסור יש אף בהשחתה לבד".^א

ע"פ טעמי המצוה אין להסיר הזקן בשום אופן /

אין זה רצון התורה אם הוא עובר על הטעם /

הדין שהוא בניגוד להטעם הוא רק פתח הצלה בשעת הדחק /

אין זה היתר לכל ולבני התורה אין היתר זה מספיק /

"וידוע שטעם המצוה הוא שיהיו ישראל נבדלים מהאומות במראיהם
[יעוויין במו"נ ובחינוך] והרי ע"י השחתה בלי גילוח ג"כ נדמין לאומות, ואף
שטעמי המצוות אינם עיקר לענין חיוב, עכ"פ אין זה רצון התורה אם הוא
עובר על הטעם, והדין שהוא בניגוד להטעם הוא רק פתח הצלה בשעת
הדחק, כעין המספר קומי שיש לו היתר אם הולך בין שרי המלוכה וכה"ג.
אבל אין זה היתר לכל ולבני התורה ובפרט לרבנים אין היתר זה מספיק".^ב

עוד טעם לגדל הזקן - כתריס בפני התחברותם עם עושי רשע

"נוסף לזה, הנה פאות הראש והזקן הן כתריס בפני התחברותם עם עושי
רשע, כידוע שאין ארור מתדבק בברוך שצורת ישראל עליו, וכבר אמרו חז"ל
ועשו סייג לתורה".^ג

אין להסיר הזקן בשום אופן (אף ע"י סם) - משום חשד ומראית אין

"וגם רבים מקלי הדעת מגלחין בתער ואומרים שמגלחין בסם, ורבים מעמי
הארץ שאין מוחם סובל שיש הבדל בין זה לזה, וכיון שנתן רשות למשחית
בסם אינם מבחינים".^ד

ספרו עדות לישראל (חלק עיקרי דינים ומנהגי ביהכ"נ סימן ג)

יא רוכזו הדעות בדין הסרת הזקן אף בלא תער - בספר הדרת פנים זקן, ח"ב פ"ב.

יב רוכזו הדעות בדין הסרת הזקן אף בלא תער משום טעמי המצות - בספר הדרת פנים זקן, ח"ב פ"ז.

יג רוכזו הדעות בדין הסרת הזקן אף בלא תער משום סייג ומיגדר מילתא - בספר הדרת פנים זקן, ח"ב פ"ה.

יד רוכזו הדעות בדין הסרת הזקן אף בלא תער משום חשד ומראית עין - בספר הדרת פנים זקן, ח"ב פ"ו.

הוספה ב

דעת תורה

מאת מרן הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצ"ל



האם ראוי לגדל זקן בישיבה שכל הבחורים מגלחים זקנם

בתקופה האחרונה נשאל רבינו מכמה וכמה בני ישיבה: "אם במקום שכל הבחורים בישיבה בו הוא לומד אינם מגדלים את זקנם, ראוי שיעשה כמותם או לא?"

ולכולם השיב רבינו:

"שלא להתחשב בזה כלל".

רק היו כמה נוסחאות:

- יש שאמר לו: 'מוטב לאדם שיקרא שוטה כל ימיו ואל יהיה רשע שענה אחת לפני המקום' ('עדיות' ה' ו).
- ויש שענה חריף יותר: "האם כשכולם אוכלים חזיר גם אתה תאכל עמהם"!
- ולאחד ענה בהאי לישנא: "אף אחד לא הפסיד מזה שגידל זקן..."

דין הסרת הזקן ע"י מכוונת גילוח וע"י משחה (סם)

ובימי הספירה שלאחר ל"ד בעומר, דלדעת המחבר מותר בתספורת, שאל א' מהנוהגים כהמחבר: "אם יגלח זקנו היות ונמצא בישיבה שרובם נוהגים שלא להסתפר עד ימי הגבלה?"

השיב רבינו:

"ממ"נ לא טוב, אם מגלח במכונה הרי יש חשש לאו דאורייתא וגם אם מגלח עם משחה זה לא חלק, היות ויש אומרים שיש בזה משום: "לא ילבש ..." ('דברים' כב ה)

ע"ד הטענה דאיכא בגידול הזקן משום "גאווה"

וכנגד הטענה שיש אומרים דהוי כ"והרא" שמחשיב את עצמו כמושלם... אמר רבינו בהזדמנות "דבכל זאת עדיף שיגדל זקן וזה שומר קצת על האדם ברוחניות"^{טו}.

סיבת גילוח הזקן בישיבות ד"ליטא"

ואומר רבינו: "כי מה שנהגו פעם בישיבות לגלח, כי לא היה ידוע האיסור"^{טז}.

פרי חיים ממרן הרב שטיינמן, שופר ארגון להפצת יהדות, צוות שופר גנזי המלך, כו תמוז תשע"ב

פאת הזקן הופכים הם לבעל מום [בלשון החת"ס שם: "ואין לך מום גדול מזה שמראה שאינו בנו של הקב"ה. וזהו שיחת לו, זקנו ופאת ראשו, לא בניו, והוא מומם, ולא תמימותם, כ"א מומם כנ"ל"] (פנקס קדשו עה"ת בפ' האיזינו בשנת תקי"ף לפ"ק - נעתק בס' דרשות חת"ם סופר בהערת המהדיר לדרוש לח' תמוז בדף שד, ב במהדורת הרב יוסף נפתלי שטערן, תרפ"ט) [ואף שהזכיר שם "השחתת הזקן בתער", פשוט שטעמו ונימוקו - הסרת ה"פאר" - שייך גם בהסרת הזקן ע"י סם או מכונת גילוח, שמשחיתים עי"ז ה"תפארת פניו של אדם" ממש כמו תער, וזיל בתר טעמא, וק"ל. ועוד י"ל שזוהי דרשה לקהלה ששם ה' פירצה בענין גילוח בתער. בכללות שיטת מרן החתם סופר בענין גילוח וגידול הזקן, ראה בארוכה ספר הדרת פנים זקן ח"א ערך "חתם סופר"]

טז. עוד בסיבת המתחילים להסיר זקנם בישיבות ד"ליטא" - ראה ספר הדרת פנים זקן, ח"ב פ"ד במילואים ולעיל "נספח ב" מדברי הגר"ח קניבסקי שליט"א ו"נספח ג" בדברי מרן החפץ חיים.

טו. שגידול הזקן הוא סייג לשאר עבירות שבתורה - ראה ספר הדרת פנים זקן ח"ב פ"ה אות ד. ובענין ה"טענה" דאיכא בגידול הזקן משום "גאווה", ביאר מרן החתם סופר עה"פ (האיזינו לב, ה) "שחת לו לא בניו מומם" על פי מ"ש ה"אבן עזרא" (קדושים יט, כז), שלפיכך הגדירה תורה את הסרת הזקן כ"השחתה" ("לא תשחית את פאת זקנך"), מפני שהזקן הוא תפארת פניו של אדם, וגלוחו הריהו השחתת הפאר. וזהו שאמר הכתוב: "שחת לו" - הללו שמשחיתים את פאת זקנם, "לא בניו" - מוכיחים הם על ידי כך כי אינם בניו של הקב"ה, כי משליכים הם את היופי והפאר אשר העניק להם, וכאלו אין אביהם שבשמים חשוב כלל בעיניהם [בלשון החת"ס שם: "אמנם נאטר לנו כל זה משום שאנו בני אל חי וכתבי ישראל אשר בך אתפאר ולא יתכן לכן להשליך פאר אביו מעליו"]. ואם סבורים הם שעל ידי הסרת תפארתם ימנעו מגאוה, הנחשבת למום (כמאחז"ל מגילה כט, א: "כל המתגאה הוא בעל מום" - וא"כ יחשב זה המשחית זקנו כעונותו ויהי' תם ולא בעל מום) - אומרת איפוא התורה: "מומם" - אדרבה, בעצם השחתת

לע"נ

אדוני אבי היקר באנשים

אוהב ואהוב על הבריות

מוכתר במעלות ובמידות תרומיות

רודף צדקה וחסד

ר' זאב וואלף ב"ר יצחק ע"ה

ווינער

נלב"ע ש"ק פ' יתרו, כ' שבט תשע"ו

תנצב"ה

הדרת פנים

בשבת (קנ"ב א') הדרת פנים זקן וגינו בזה את הצדוקי הסריס ואמרו לו ברוך המקום שמנעך מזה ע"ש, ובכל הדורות הי' זה בזיון גדול מי שלא הי' לו זקן ורק בדורות האחרונים התחילו לזלזל בזה כי למדו מהגוים. ובתרגום יונתן אי' שעובר בזה משום לא ילבש גבר שמלת אשה והיינו אפי' אם מספר במספרים וכ"כ החינוך והוסיף שעובר משום ובחוקותיהם לא תלכו והביאו החפץ חיים בספר המצות הקצר (ל"ת קע"ז). ומרן החזו"א מאד לא היתה דעתו נוחה מזה.

[לא מבעיא בהמכונות גילוח שנוהג היום שכבר כתב החפץ חיים (בלקוטי הלכות מכות כ"א ב' בעין משפט אות ז') שעובר בזה על פאת זקנם לא יגלחו ומרן החזו"א החמיר בזה מאד בכל מיני מכונות גילוח ולא התיר אפי' למכור למי שמגלח בתער להצילו מאיסור תער רק ציוה למכור לגוי וכן אמרו"ר זלה"ה הי' מחמיר בזה מאד ואמר שקרוב מאד שזהו תער ממש ועוברין עליו חמשה לאוין וכ"כ מרן הגרא"מ שך [שליט"א] וז"ל בענין להסתפר הזקן עם מכונת גילוח חשמלי יעוין בס' לקוטי הלכות על מס' מכות לבעל הח"ח בדף י"ד ב' בעין משפט שם שכתב שאסור ואין להקל בזה וגם ידוע שהחזו"א צוק"ל אסר בכל מכונה עכ"ל. רק אפי' המסתפרים במשחה שקורין סם ג"כ מאד לא היתה דעתו נוחה מזה].

והחפץ חיים חיבר ספר שלם ע"ז נקרא תפארת אדם וז"ל שם נכון ליזהר שלא לספר הזקן אפי' במספרים כי כתבו המקובלים שבזה עוקר צנורות הקדושה מלמעלה ואבותינו ואבות אבותינו במדינתנו נהגו להחמיר בזה וביותר כהיום שנהגו הרבה מפריצי עמנו בהשחתת התער מצוה רבה לכלל ישראל להתחזק בזה ולא להקטין הזקן אפי' במספרים דהיינו להראות לפני הכל שהמצות שציותה תורה להצטיין בזה האיש יהודי חביב אצלנו ואין אנו מתבישין בהם ח"ו... ובקובץ אגרות ממרן החזו"א (ח"א סי' קצ"ז) ע"ד הסם אם אינו סם המות אינו גם סם חיים ומאד קשה עלי הדבר שאינו ממדת הצניעות ואין זה לבוש ישראל רק למדו מהגוים בגולה ושוללים בזה קדושה, ושם (סי' קצ"ח) כתב מעולם אין דעתי נוחה מגילוח זקן כעין תער בהיותי מורגל באיסורו מדור הקודם והי' הדבר חמור מאד כמו גילוי ראש בחוצות והי' הדבר נחשב כשינוי מלבושיהם לבוש הישראלי ואף שפשטה המחלה גם בין התורנים יחיו לא נשתנה הדבר בשביל זה ולכן נפשי סולדת בענין זה, ואמר מרן ז"ל שכשנכנס אליו אדם שמוריד זקנו.. נהי' לו כ"כ לא טוב עד שעומד לו להקיא.

עכ"ל הגר"ח קניבסקי שליט"א